DROGI RODZICU

jeśli widzisz niepokojące zachowania w swojego dziecka, nie masz pewności czy są to dysfunkcje sensoryczne, skontaktuj się ze specjalistą SI (np.: w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej).

We wcześniejszym artykule zostały omówione zaburzenia integracji sensorycznej związane z modulacją sensoryczną. Dziś zajmiemy się zaburzeniami SI związanymi z dyskryminacją sensoryczną oraz problemami motorycznymi.

Problemy z dyskryminacją sensoryczną

Dotyk

Dziecko nie potrafi rozpoznać, w którą część ciała zostało dotknięte. Ma nieprawidłową świadomość własnego ciała, „nie ma kontaktu” ze swoimi dłońmi i stopami. Bez patrzenia na przedmiot nie potrafi nazwać go na podstawie dotyku. Niezdarnie się ubiera, niezgrabnie radzi sobie z guzikami, klamerkami itp. Nieudolnie posługuje się sztućcami, a także przedmiotami w sali lekcyjnej. Może mieć problem z oceną, czy siniak jest bolesny, czy ból się zwiększa, czy zmniejsza lub czy jest mu gorąco, czy zimno.

Ruch i poczucie równowagi

Dziecko nie czuje, że upada, zwłaszcza gdy ma zamknięte oczy. Jest zdezorientowane po obracaniu, zmianie kierunków albo pozycji innej niż stanie obunóż na ziemi w sposób wyprostowany. Nie potrafi stwierdzić, kiedy ma już dość ruchu.

Pozycja ciała i kontrola mięśni

Takie dziecko może nie znać swojego ciała. Jest niezdarne i może mieć problemy z prawidłowym ustawieniem swoich kończyn podczas ubierania lub pedałowania na rowerze. Nie umie stopniować ruchów – używa zbyt mało lub zbyt dużo siły, gdy pisze długopisem, bawi się zabawkami, otwiera drzwi bądź kopie piłkę. Podczas zabaw i interakcji z innymi obija się o nich, wpada na nich lub gwałtownie ich roztrąca.

Wzrok

Dziecko może nie dostrzegać podobieństw lub różnic między obrazkami, napisanymi słowami, przedmiotami czy twarzami (przy wykluczeniu wady wzroku). Nie potrafi interpretować wyrazu twarzy ani gestów innych osób. Ma także trudności z zadaniami o charakterze wzrokowym, np. z porządkowaniem kolumn cyfr czy ocenianiem położenia różnych obiektów (oraz siebie) w przestrzeni. Ma problem z poruszaniem się bez wpadania na przedmioty.

Słuch

Dziecko może mieć trudności z zauważaniem różnic między dźwiękami, zwłaszcza spółgłoskami kończącymi wyrazy (przy wykluczeniu infekcji ucha albo dysleksji). Nie potrafi powtórzyć (ani stworzyć) żadnych rytmów. Śpiewa, fałszując. Szuka wskazówek u innych osób, ponieważ instrukcje werbalne mogą być dla niego mylące. Ma kiepskie umiejętności słuchowe, które objawiają się np. problemami z wyłowieniem głosu nauczyciela z panującego dookoła gwaru lub trudnościami w skupieniu się na jednym dźwięku.

Węch i smak

Dziecko nie potrafi rozróżnić konkretnych zapachów, np. cytryny, octu czy mydła. Nie rozróżnia smaków ani nie potrafi zauważyć, czy jedzenie jest zbyt ostre, słone lub słodkie. Może wybierać pokarmy na podstawie ich wyglądu.

Problemy motoryczne o podłożu sensorycznym

Dziecko z zaburzeniami posturalnymi może mieć problemy w obrębie następujących umiejętności motorycznych:

Elementy składowe ruchów

Dziecko może być napięte albo mieć obniżone napięcie mięśniowe. Słabo chwyta przedmioty, z trudem staje w pozycji wyprostowanej i ją utrzymuje. Ma problemy z pełnym zginanie i rozprostowywaniem kończyn. Garbi się i siedzi niedbale. Z trudnością unosi swoje ciało do raczkowania, skręca ciało do rzutu piłką.

Równowaga

Dziecko łatwo traci równowagę podczas chodzenia lub zmiany pozycji ciała. Potyka się „o powietrze”.

Koordynacja obustronna

Dziecko ma problemy z jednoczesnym wykorzystywaniem obu stron ciała podczas skakania, chwytania piłki, trzymania się łańcuchów huśtawki lub jej odpychania. Trudno mu skoordynować ręce tak, by jedna pomagała drugiej (np. trzymając kartkę podczas jej wycinania czy trzymając kubek podczas jednoczesnego nalewania do niego napoju).

Koordynacja w obrębie jednej strony

Dziecko może nie preferować jednej ręki, podczas codziennych czynności (rysowania lub jedzenia) posługuje się raz prawą raz lewą ręką. Podczas posługiwania się przedmiotami może przekładać je z dłoni do dłoni. Może jeść za pomocą jednej ręki, ale rysować drugą.

Przekraczanie linii środkowej ciała

Może mieć trudności z używaniem ręki, stopy bądź oka po przeciwnej stronie ciała, np. podczas rysowania jedną ręką bądź czytania – przy przekraczaniu linii środkowej przebiegającej przez kartkę.

Dyspraksja, nazywana również syndromem niezdarnego dziecka, są to trudności z wykonywaniem celowych i skoordynowanych ruchów.

Elementy składowe praksji (z gr. práksis – zdolność wykonywania celowych ruchów)

Dziecko może mieć problemy z zaplanowaniem nowego złożonego zadania, zaplanowaniem kolejnych etapów działania i dopasowaniem do nich ruchów swojego ciała bądź z przeprowadzeniem wieloetapowego planu działania. Takie dziecko może być niezdarne, niezręczne, pozornie nieostrożne , może wykazywać skłonność do wypadków.

Planowanie dużej motoryki

Dziecko może mieć słabą koordynację motoryczną i poruszać się niezgrabnie między meblami, na placu zabaw wśród ludzi. Ma kłopoty w poruszaniu się po schodach, na torach przeszkód, podczas zabawy na placu zabaw, a także podczas czynności wymagających zaangażowania większych mięśni, takich jak: chodzenie, raczkowanie lub obracanie się wokół własnej osi. Zdolność opanowywania nowych umiejętności motorycznych (np. przeskakiwania) może się pojawić znacznie później niż pozostałe umiejętności.

Planowanie małej motoryki: dłonie

Dziecko może mieć trudności z zadaniami manualnymi np. z rysowaniem, zapinaniem i odpinaniem guzików, używaniem sztućców, układaniem klocków i puzzli.

Planowanie małej motoryki: oczy

Dziecko może mieć trudności z jednoczesnym używaniem obojga oczu, śledzeniem przedmiotów, skupieniem wzroku lub przenoszeniem wzroku z przedmiotu dalszego na bliższy. Może napotykać problemy z przepisywaniem z tablicy, trzymaniem się czytanego miejsca w książce oraz organizowaniem sobie przestrzeni na biurku. Może mieć niestaranne pismo i złą koordynację wzrokowo-ruchową w trakcie aktywności plastycznych, budowania z klocków lub zawiązywania butów.

Planowanie małej motoryki: usta

Dziecko może mieć trudności ze ssaniem z piersi albo piciem przez słomkę, a także z jedzeniem, żuciem i przełykaniem. Może mieć trudności z robieniem baniek mydlanych, z utrzymaniem zamkniętej buzi. Może się nadmiernie ślinić. Może mieć także problemy z wymową i zrozumiałym wypowiadaniem się (do ukończenia trzeciego roku życia).

Rodzice powinni być czujni gdy zauważą częste powtarzanie się u dziecka pewnych objawów oraz nietypowych zachowań. Wtedy należy udać się do terapeuty integracji sensorycznej, który – posługując się specjalistycznymi testami oraz obserwując dziecko podczas zabawy – oceni stopień zaburzeń.

Opracowała:
mgr Katarzyna Kwiatkowska – pedagog, terapeuta SI PPP w Ozimku

Bibliografia:

Ayers J.A., Dziecko a integracja sensoryczna, Harmonia, Gdańsk 2016;
Borkowska M., Wagh K., Integracja sensoryczna na co dzień, PZWL, Warszawa 2017;
Kranowitz C.S., Nie-zgrane dziecko. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie, Harmonia, Gdańsk 2012;